

José Vriens
Henny Thijssing-Boer
Eigen kind

GROTE LETTER BIBLIOTHEEK
DEVENTER

1

De deur viel achter Gretha dicht. Letterlijk en figuurlijk. Vanaf vandaag stond ze op eigen benen en trok ze de wijde wereld in. Figuurlijk, weliswaar, maar voor Gretha voelde het ook letterlijk zo.

Na al die jaren die ze in het weeshuis had doorgebracht, was haar wereldje beperkt gebleven tot dat ene gebouw en de directe omgeving ervan. Een groot gebouw, dat wel, maar toch was het slechts een klein deel van de stad Groningen. Dat beseftte Gretha echt wel.

Zestien jaar was ze pas, maar toch voelde Gretha zich volwassen. Vandaag begon haar echte leven. Vanaf deze dag moest ze voor zichzelf zorgen. Niemand meer die haar behoeftte voor fouten en bij de hand nam. Ze had genoeg geleerd om het aan te kunnen.

Haar vriendinnen in het weeshuis hadden haar succes gewenst, omhelsden en huilend afscheid genomen. Misschien zagen ze elkaar nooit meer. Wie weet waar de andere meisjes terecht kwamen. Gretha had geluk, zij bleef in Groningen. Ze ging als tweede dienstmeid bij een vooraanstaande familie werken.

Sommigen hadden met afgunst gereageerd. Niet iedereen was zo fortuinlijk om in een gezin terecht te komen. Velen – voor zover ze werk konden vinden – wachtte een leven in fabrieken als ze eenmaal het weeshuis verlieten.

Met opgeheven hoofd liep Gretha door de straten, een sleetse tas met zich meedragend. Daarin zaten al haar aardse bezittingen. Veel was het niet. Wat ondergoed, een tweede jurk, kousen en haar nachtkleding. Een boek dat inmiddels stukgelezen was, en een kam.

Het papiertje met het adres erop waar ze moest zijn, zat goed weggestopt in haar jaszak. Gretha was er nog nooit geweest en had geen idee waar het was, maar mevrouw Middendorp had haar uitgelegd hoe ze moest lopen. Een wandeling van wel een uur, als ze stevig doorstapte.

Onderweg keek Gretha haar ogen uit en nam het straatbeeld in zich op. Enkele lawaaierige busjes reden haar voorbij. Een bestelwagen toeterde luid naar een vrouw die het waagde te dicht in de buurt te komen. Een bakkersjongen op een fiets met een grote mand voorop, trapte alsof zijn leven ervan afhing. Een man met paard en wagen, volgeladen met knollen, wortels en kolen, was op weg naar een winkel om die te bevoorraden.

De Sint Jansstraat, waar Gretha moest zijn, lag niet ver van de Martinatoren vandaan, had mevrouw Middendorp gezegd. De imposante toren was tussen de huizen door duidelijk zichtbaar, daar richtte ze zich op.

Na ruim een uur te hebben gelopen, kwam ze inderdaad aan bij een groot plein waarboven de toren zich majestueus verhief. Gretha was bijna op haar eindbestemming. Op het plein was het een gezellige drukte, vanwege de markt waar kooplui luidkeels hun handelswaar aanprezen.

Gretha had haar nieuwe onderkomen nog nooit gezien en kende de mensen niet waar ze terecht zou komen, maar het straatbeeld sprak haar nu al aan. Ze moest zich melden bij de leveranciersingang die zich aan de achterzijde van het huis bevond. Ze mocht beslist niet bij de voordeur aanbellen, had mevrouw Middendorp haar op het hart gedrukt. Toch kon Gretha het niet laten het huis eerst aan de voorzijde te bewonderen, voordat ze achterom ging.

Aan de linkerkant van de gevel bevond zich een deur. Waar die heen leidde, kon ze nu alleen nog maar naar raden. Ernaast waren drie grote ramen, opgedeeld in kleine vakken door middel van latwerk, en aan de bovenkant omlijst door

gebeeldhouwde bloemen. De bovenverdieping werd opgedeeld door vier gelijke ramen met dezelfde vakindeling en met dezelfde motieven erboven. Daarboven bevond zich het schilddak. Daar zou haar kamer vast zijn.

Langzaam liep ze voorbij het huis, ging naar de leveranciersingang en trok aan de bel. Een jonge vrouw deed open. Ze was gekleed in een zwarte jurk met een wit schort ervoor, waaraan ze haar handen afdroogde, en ze had een wit kappe op haar haren. Ze keek Gretha vragend aan.

‘Goedendag, mijn naam is Gretha Meiering. Ik kom hier werken.’

De vorsende blik waarmee de ander haar op waarde leek te schatten, maakte dat Gretha zich heel erg klein voelde. Een jong meisje nog maar, dat voor het eerst was losgelaten uit het weeshuis. Het zelfvertrouwen dat haar had vergezeld tot aan hier glipte weg.

Maar opeens brak er een glimlach op het gezicht van de vrouw door. ‘Welkom. Ik ben Rika Schelhaas, de eerste dienstmeid. Kom binnen. Kokkie verwacht je al.’

Gretha haalde opgelucht adem en volgde Rika naar binnen.

Aan een grote eikenhouten tafel stond een

stevige vrouw met een rond, blozend gezicht deeg te kneden. Op het fornuis stonden grote pannen te pruttelen, groenten lagen aan de andere kant van de tafel naast een groot mes.

‘Kokkie, de nieuwe meid is er,’ riep Rika.

De vrouw keek op en keurde Gretha van top tot teen voordat ze haar begroette. ‘Jij bent niks te vroeg. Heb je het gemakkelijk kunnen vinden?’

‘Ja, mevrouw,’ antwoordde Gretha op bedeesde toon.

‘Rika zal je je kamer wijzen en een uniform geven. Geen getreuzel of uitpakken. We hebben werk te doen. Meneer en mevrouw geven vanavond een diner voor twintig mensen. We hebben je hulp meer dan nodig.’

Gretha knikte gedwee dat ze het had begrepen. Rika ging haar voor naar de hal, waar zich de brede trap naar boven bevond. Nu kreeg Gretha meteen iets te zien van het huis waarin ze vanaf vandaag ging wonen en werken. De moderne, lichte indeling verraste haar.

Rika bleef niet stilstaan om uitleg te geven over de vele deuren die ze tegenkwamen op weg naar hun bestemming, maar ging direct verder naar een deur waarachter zich een smalle houten trap bevond die naar de volgende verdieping

leidde. Daar waren drie deuren. Rika opende de meest linkse: hierachter lag een eenvoudig ingerichte slaapkamer. Aan de meidenkast hing eenzelfde uniform als het dienstmeisje droeg.

‘Ik slaap in de kamer hiernaast. Achter de meest rechtse deur is een bergruimte voor spullen die niet meer gebruikt worden. Zo te zien hebben we dezelfde maat, dan zal de jurk je wel passen. Kleet je snel om en kom dan weer naar beneden. Je hebt Kokkie gehoord; er moet nog een hoop gebeuren.’ Rika draaide zich om en liep de trap af, Gretha alleen latend. Haar voetstappen verwijderden zich snel op de houten planken. Een deur ging krakend open en weer dicht en toen was het stil.

Gretha zette haar tas op de enige stoel die de kamer rijk was. Een bed, een meidenkast, een lagere kast met daarop een lampetkan. Dat was het. Door een dakraampje viel een smalle strook licht op de vloer. Tot haar verrassing ontdekte ze dat er in ieder geval licht was op haar kamer. Een kaal peertje bungelde aan een draad aan de balken. Haar kamer. Helemaal voor haar alleen. Deze kamer hoefde ze met niemand te delen. Ook al was hij schaars ingericht, voor Gretha was het een klein paleisje, haar domein.

Op het bed lagen donkere kousen, en er stonden schoenen onder. Zwarte schoenen, dezelfde soort als Rika droeg. Een schort, een kapje voor op haar haren. Zonder aarzelen begon Gretha zich om te kleden. Er hing zelfs een spiegel boven de kast met de lampetkan, zodat ze kon zien hoe het kapje haar stond. Het blonde lange haar had ze vanochtend in een mooie broodvlecht gebreid, vastgezet met een speld en een paar schuivertjes. Het witte kapje erop. Keurig. Als haar vriendinnen haar zo eens konden zien. Wat zouden ze trots op haar zijn. Tweede dienstmeid in een voornaam huis. Een eigen kamer, een mooi uniform. Wat kon ze zich nog meer wensen?

Zodra Gretha de keuken binnenkwam, werd ze aan het werk gezet door Kokkie. Pannen schrobben, de tafel tussen de werkzaamheden door keer op keer schoonmaken, afwassen, de vloer dweilen en alle verdere werkzaamheden die er waren om het werk van de kokkin te verlichten. Ondertussen was Rika belast met het vervullen van de wensen van de bewoners van het huis.

Tegen zeven uur moest Gretha zich in een ander uniform steken en werd haar opgedragen in de eetkamer te helpen. Net als Rika. Alleen was het Gretha verboden om de gasten aan ta-

fel te bedienen, dat werd haar nog niet toevertrouwd. Zij moest ervoor zorgen dat alle schalen, borden en glazen in de eetkamer kwamen. Voor dat doel werd een theekar gebruikt. Daarmee konden ze de zwaarbeladen schalen veilig naar de tafel te brengen, waar Rika ze verder uitserveerde. Zij voorzag de aanwezigen van schone borden, eten en drinken en zorgde ervoor dat er steeds volle schalen met overheerlijk voedsel op tafel stonden, zodat het de genodigden aan niets ontbrak. Aan Gretha de taak om de vuile borden, glazen en lege schalen naar de keuken te brengen en dan in een vliegende vaart af te wassen, voordat de volgende gang werd geserveerd. Uiteraard met een groot schort voorgebonden, zodat haar uniform niet vies werd.

Aan het einde van het diner voelde Gretha haar voeten haast niet meer van het vele heen en weer rennen tussen de keuken en de eetkamer. Haar rug deed pijn van de ongewone arbeid en haar handen leken verschrompeld door het ontelbare keren afwassen in heet water. En nog zat haar taak voor vandaag er niet op. De keuken moest worden schoongemaakt. Ze hielp Kokkie die, nu er geen eten meer hoefde te worden bereid, best wat meer wilde vertellen

over Gretha's taak.

‘Je bent hier als tweede dienstmeid. Rika is de eerste dienstmeid, zij is belast met de zorg voor meneer en mevrouw. Ze bedient ook aan tafel. Jij bent hier vooral voor het schoonmaken van het huis en het helpen van Rika en mij.’

Gretha knikte, ondertussen de tafel met een borstel schrobbend met heet water en soda.

‘Rika zal je leren wat je moet doen en je alles vertellen wat je moet weten over je taken hier in huis. Heb je meneer en mevrouw Dijkema al gezien?’

Gretha had vanavond heel wat mensen gezien, maar ze had er geen idee van wie van hen haar werkgevers waren. Ze schudde dan ook haar hoofd.

‘Dokter Dijkema is een vooraanstaand chirurg. Hij heeft het heel druk met zijn werk in het ziekenhuis. Mevrouw Dijkema houdt zich voornamelijk bezig met het bestieren van het huishouden en liefdadigheid.’

‘Zijn er geen kinderen?’ waagde Gretha het de kokkin te onderbreken.

Kokkie keek haar een kort moment strak aan, voordat ze verder ging. ‘Nee, die zijn er helaas nog niet. Meneer en mevrouw zijn al heel wat ja-